

ПОСТАНОВЛЕНИЕ

Базарлы Матак авылы

КАРАР

2023 елның 6 февралә

37№

Татарстан Республикасы Әлки муниципаль
районының бердәм дежур-диспетчерлык
хезмәте турындагы нигезләмәне раслау хакында

Гадәттән тыш хәлләрне кисәтү һәм бетерү, янгын куркынычсызлыгын тәэмин итү буенча Хөкүмәт комиссиясе утырышы беркетмәсе нигезендә һәм Россия Федерациясенә һәм Татарстан Республикасының гамәлдәге законнарына туры китерү максатларында районның мобилизация эзерләү һәм мобилизация эзерлегә кысаларында **КАРАР БИРӘМ:**

1. Татарстан Республикасы Әлки муниципаль районының бердәм дежур-диспетчерлык хезмәте турында нигезләмәне расларга.
2. Әлки муниципаль районы Башкарма комитетының 2019 елның 24 апрелендәге «Татарстан Республикасы Әлки муниципаль районының бердәм дежур-диспетчерлык хезмәте турында нигезләмәне раслау хакында» 166 номерлы карарын үз көчен югалткан дип танырга.
3. Әлеге карарны Әлки муниципаль районының рәсми <http://alkeevskiy.tatarstan.ru> сайтында һәм хокукый мәгълүмат порталында бастырырга.
4. Карарның үтәлешен тикшереп торуну «Әлки муниципаль районының Гражданлык яклау идарәсе» МКУ житәкчесенә йөкләргә.

Әлки муниципаль районы
Башкарма комитеты житәкчесе:

Р.Х.Морадымов

ТАТАРСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ ӘЛКИ МУНИЦИПАЛЬ РАЙОНЫНЫҢ БЕРДӘМ ДЕЖУР-ДИСПЕТЧЕРЛЫК ХЕЗМӘТЕ ТУРЫНДА НИГЕЗЛӘМӘ

1. Терминнар, төшенчәләр һәм кыскартулар

1.1. Әлеге Татарстан Республикасы Әлки муниципаль районының бердәм дежур-диспетчерлык хезмәте турында нигезләмәдә түбәндәге кыскартулар кулланылды:

АИУС РСЧС - гадәттән тыш хәлләрне кисәтү һәм бетерүнең бердәм дәүләт системасының автоматлаштырылган мәгълүмат-идарә системасы;

«Имин шәһәр» АПК - «Имин шәһәр» аппарат-программа комплексы;

АЭУ - автоматлаштырылган эш урыны;

АТС - автомат телефон станциясе;

ГЛОНАСС - глобаль навигация спутник системасы;

ГО - Гражданнар оборонасы;

БИ - Баш идарә;

ДДХ - дежур-диспетчерлык хезмәте;

БДДХ - Татарстан Республикасы Әлки муниципаль районының бердәм дежур-диспетчерлык хезмәте;

«Куркыныч һәм рисклар атласы» МС - «Куркыныч һәм рисклар атласы» мәгълүмат системасы, РСЧС АИУС сегменты;

Росурхуж - ДММС - Урман хужалыгы федераль агентлыгының урман янгыннарына дистанцион мониторинг мәгълүмат системасы;

АЧК - автоматлаштыру чаралары комплексы; комплекс средств автоматизации;

ГТХ һ ЯКТК - гадәттән тыш хәлләрне кисәтү һәм бетерү һәм янгын куркынычсызлыгын тәмин итү комиссиясе;

ЛИЧ - локаль исәпләү челтәре;

ТКХ АМК - торак-коммуналь хужалык объектларында аварияләр һәм инцидентларны мониторинглау һәм бетерүне контрольдә тотуның федераль системасы;

«Термик нокталар» МК - «Термик нокталар» мобил кушымтасы;

КФЖ - күпфункцияле жайланма;

Россия ГТХМ - Россия Федерациясе Гражданнар оборонасы эшләре, гадәттән тыш хәлләр һәм табигый бәла-казалар нәтижеләрен бетерү министрлыгы;

ОДС - оператив дежур смена;

ОИВС - Татарстан Республикасы башкарма хакимияте органы;

ЖҮИО - жирле үзидарә органы;

ПКО - потенциал куркыныч объектлар;

РСЧС - гадәттән тыш хәлләрне кисәтүнең һәм бетерүнең бердәм дәүләт системасы;

112 системасы - «112» бердәм номеры буенча ашыгыч оператив хезмәтләрне чакыруны тәмин итү системасы;

УКД/КД - ультракыска дулкыннар/кыска дулкыннар;
БХФО - Россия Федерациясе башкарма хакимиятенен федераль органы;

КХИУ - Кризис хәлләрендә идарә үзәге;

ЭОХ - экстрен оператив хезмәтләр;

ҮХРАС - үзәкләштерелгән хәбәр итүнең региональ автоматлаштырылган системасы;

ҮХМАС - үзәкләштерелгән хәбәр итүнең муниципаль автоматлаштырылган системасы;

ХЭХКС - халыкка экстрен хәбәр итүнең комплекслы системасы;

ЭТХ - халыкка хәбәр итү системаларына эксплуатация-техник хезмәт күрсәтү;

ХТЧ - хәбәр итүнең техник чаралары;

ГТХ - Гадәттән тыш хәл.

1.2. БДДХ турындагы нигезләмәдә түбәндәге билгеләмәләр билгеләнгән:

гражданнар оборонасы - Россия Федерациясе территориясендә хәрби конфликтлар вакытында яисә шушы конфликтлар нәтижәсендә барлыкка килә торган хәвәфләрдән, шулай ук табигый һәм техноген характердагы гадәттән тыш хәлләрдән килеп чыга торган куркынычтан халыкны яклау һәм саклау буенча чаралар системасы;

халыкка гадәттән тыш хәлләр турында мәгълүмат бирү-массакуләм мәгълүмат чаралары һәм башка каналлар аша халыкка халыкның һәм территорияләренең куркынычсызлыгын тәмин итү, гражданнар оборонасы, халыкны һәм территорияләрне гадәттән тыш хәлләрдән саклау, шул исәптән су объектларында кешеләрнең иминлеген тәмин итү һәм янгын куркынычсызлыгын тәмин итү өлкәсендә күрелә торган чаралар турында мәгълүмат житкерү;

«БДДХның шәхси кабинеты» - муниципаль, региональ һәм федераль дәрәжәдәге көндәлек идарә органнары арасында халыкны һәм территорияләрне гадәттән тыш хәлләрдән (һәлакәтләрдән) яклау өлкәсендә оператив һәм планлы мәгълүмат алмашуны автоматлаштырырга мөмкинлек бирә торган «Куркыныч һәм рисклар атласы» МС инструменты (бүлеге);

«Термик нокталар» МК - Россия ГТХМ гадәттән тыш хәлләр космик мониторинг системасын кулланып алынган мәгълүматларны визуаль сурәтләү өчен платформа, система табигый янгыннар чыганаclarын иртә ачыклай;

Халыкны, матди мәдәни кыйммәтләрне эвакуацияләү – халыкны, матди кыйммәтләр комплексын хәвәф-хәтәр зоналарынан чыгару һәм аларны имин районнарда урнаштыру.

Гражданнар оборонасының саклагыч корылмалары (алга таба – ГОСК ЗСГО) - сугыш вакытында һәм гадәттән тыш хәлләр вакытында, атом-төш зарарлану чараларының турыдан-туры гамәлләренән саклау өчен билгеләнгән махсус корылмалар, шулай ук гади зарарлану чаралары гамәлләре һәм тыныч вакытта хужалык ихтияжлары һәм халыкка хезмәт күрсәтү өчен файдаланылырга мөмкин.

хэбэр итү сигналы - гражданнар оборонасы һәм халыкны табигый һәм техноген характердагы гадэттэн тыш хэллэрдэн яклау буенча чаралар үткэрү өчен, гражданнар оборонасы органнары һәм гражданнар оборонасы көчлэре белән идарэ итү һәм гадэттэн тыш хэллэрне кисэтү һәм бетерү буенча бердәм дэүлэт системасы, шулай ук халык тарафыннан чаралар һәм яклау ысуллары куллану өчен команда;

Халыкка хэбэр итү системасы гражданнар оборонасы һәм РСЧС белән идарэ итү системасына кертелә, ул халыкка, идарэ органнары һәм гражданнар оборонасы һәм гадэттэн тыш мэгълүмат сигналларын һәм (яки) РСЧС сигналларын житкерүне тээмин итэ һәм махсус программа-техник чаралардан, халыкка ашыгыч хэбэр итүнең комплекслы системасы чараларыннан, халык күпләп жыела торган урыннарда халыкка мэгълүмат бирү һәм хэбэр итүнең гомумроссия комплекслы системасыннан торган үзара бэйләнеш элементларыннан тора, күчмә объектларда, мобиль һәм йөртелә торган хэбэр итү чараларында, шулай ук аның эшләвен тээмин итүче тавыш бирү чаралары, элемтә линияләре һәм Россия Федерациясенә бердәм электр элемтәсе челтэре мэгълүматларын тапшыру челтэрлэре.

ХТЧ хэбэр итү һәм (яисә) ашыгыч мэгълүмат сигналларын кабул итэ, эшкэртэ һәм (яисә) тапшыра;

ХЭХКС - халыкка гадэттэн тыш хэллэр турында хэбэр итү системасы элементы, ул куркыныч табигый күренешлэрне һәм техноген процессларны күзэтү һәм хэбэр итү системаларының программа-техник чаралары комплексын тэшкил итэ, ул хэбэр итү һәм ашыгыч мэгълүматны бердәм дэүлэт гадэттэн тыш хэллэрне кисэтү һәм бетерү системасы органнарына һәм автоматлаштырылган режимнарда халыкка житкерүне тээмин итэ.

Халык күпләп жыела торган урыннарда халыкка хэбэр итү һәм мэгълүмат бирүнең махсулаштырылган техник чаралары - аудио - һәм (яки) аудиовизуаль, шулай ук барлыкка килү куркынычы, гадэттэн тыш хэллэр барлыкка килү турында һәм халыкның үз-үзен тоту кагыйдэлэре турында башка хэбэрлэрне кабул итүне, эшкэртүне һәм тапшыруны гамэлгә ашыручы махсус техник жайланмалар.

ЭТХ - халыкка хэбэр итү системаларына хэбэр итүнең техник чараларын эшкэ яраклы хэлдә тоту буенча чаралар комплексын үз эченә ала.

Ашыгыч оператив хезмэтлэр - янгын саклау хезмэте, гадэттэн тыш хэллэрдә жавап бирү хезмэте, полиция, ашыгыч медицина хезмэте, газ челтэре авария хезмэте, "Антитеррор"¹ хезмэте.

2. Гомуми нигезлэмэлэр

2.1.БДДХ турындагы элеге нигезлэмә төп бурычларны, функциялэрне, эш тэртибен, составын һәм структурасын, житэкчелек итүгә һәм дежур-диспетчер персоналына, кадрларны комплектлауга һәм эзерлэгүгә, биналарга, жиһазларга, БДДХен финанслауга талэплэрне билгели.

2.2. БДДХ Татарстан Республикасы Әлки муниципаль районының түбэндэгә өлкэлэрдэгә ЖҮИО эшчәнлеген тээмин итэ:

2.3. Халыкны һәм территорияне ГТХдән яклау;

2.4. гадәттән тыш хәлләрне кисәтү һәм бетерү өчен, шулай ук ГО алып

---

¹Россия Федерациясе Хөкүмәтенен 2021 елның 31 августындагы 1453 номерлы карары «Жазалары тәүлек бие һәм түләүсез элементә хезмәтләрәннән файдаланучыга элементә операторын тәмин итәргә тиеш ашыгыч оператив хезмәтләр исемлеген раслау турында».

бару шартларында билгеләнгән һәм жәлеп ителгән РСЧС көчләре һәм чаралары белән идарә итү;

2.5. Халыкны һәм территорияне ГТХдән һәм ГОдан яклау өлкәсендәге бурычларны хәл иткәндә һәм карарлар кабул итүгә мәгълүмати ярдәм чараларын гамәлгә ашырганда БХФО, ОИВС, ЖҮИО һәм оешмаларның мәгълүмати хезмәттәшлеген оештыру;

2.6. халыкка мәгълүмат бирү һәм хәбәр итү;

2.7. муниципаль дәрәжәдәге РСЧС көндәлек идарәсе органнары эшчәнлеген координацияләү.

2.8. ЕДДС «Әлки муниципаль районы Гражданнарны яклау идарәсе» МКУ составында аның штат саны хисабына төзелә.

2.9. БДДХ Татарстан Республикасы Әлки муниципаль районы Башкарма комитеты житәкчесенә турыдан-туры буйсына.

2.10. Гражданнар оборонасы һәм халыкны һәм территорияләрне табигый һәм техноген характердагы гадәттән тыш хәлләрдән саклау өлкәсендә БДДХ эшчәнлеген координацияләүне Россия гадәттән тыш хәлләр министрлыгының Татарстан Республикасы буенча Баш идарәсе КХИҮе гамәлгә ашыра.

2.11. БДДХ Татарстан Республикасы РСЧС территориаль подсистемасының барлык ДДХен координацияләүне тәмин итә, аларның ведомстволы булуларына һәм милек рәвешләренә бәйсез рәвештә, гадәттән тыш хәлнең (гадәттән тыш хәлнең) килеп чыгуы һәм килеп чыгуы турында мәгълүмат жыю, эшкәртү, анализлау һәм алмашу мәсьәләләре буенча, шулай ук БДДХенен ГТХдә (гадәттән тыш хәлләрдә) уртак гамәлләр мәсьәләләре буенча координацияләүче орган булып тора.

2.13. Үзара хезмәттәшлек тәртибе Россия Федерациясе Хөкүмәтенен 1997 елның 24 мартындагы «Россия Федерациясендә халыкны һәм территорияләрне табигый һәм техноген характердагы гадәттән тыш хәлләрдән саклау өлкәсендә мәгълүмат жыю һәм алмашу тәртибе турында» 334 номерлы Карары, Россия Федерациясе Хөкүмәтенен 2020 елның 28 декабрдәге «Халыкка барлыкка килә торган куркынычлар турында хәбәр итү максатларында федераль башкарма хакимият органнарының, Россия Федерациясе субъекты башкарма хакимияте органнарының, жирле үзидарә органнарының элементә операторлары һәм массакүләм мәгълүмат чаралары редакцияләре белән үзара эшчәнлек тәртибе турында» 2322 номерлы карары, Россия гадәттән тыш хәлләр министрлыгының 2009 елның 26 августындагы «Гадәттән тыш хәлләрне кисәтүнең һәм бетерүнең бердәм дөүләт системасы кысаларында мәгълүмат алмашу системасы һәм тәртибе турындагы нигезләмәне раслау хакында» 496 номерлы боерыгы (Россия Юстиция министрлыгында 2009. 15.10, 15039№ теркәлгән), Россия Гадәттән тыш хәлләр министрлыгының 2021 елның 5 июлендәге «Табигый

һәм техноген характердагы гадәттән тыш хәлләр турында мәғлүмат критерийларын билгеләү турында» 429 номерлы боерыгы (Россия Юстиция министрлығында 2021.16.09, 65025№ теркәлгән), Россия Гадәттән тыш хәлләр министрлығының 2021 елның 5 июлендәге «Россия гадәттән тыш хәлләр министрлығының территорияль органнарын Кризислы хәлләрдә идарә үзәкләре белән гадәттән тыш хәлләрне кисәтү һәм бетерү буенча бердәм дәүләт системасы көндәлек идарә органнары һәм гражданнар оборонасы белән идарә итү органнары эшчәнлеген координацияләү, федераль башкарма хакимият органнарының, Россия Федерациясе субъектларының башкарма хакимият органнарының, жириле үзидарә органнарының һәм оешмаларның төбәкара һәм региональ дәрәжәдә мәғлүмати хезмәттәшлеген оештыру кагыйдәләрен раслау турында» 430 номерлы боерыгы (Россия Юстиция министрлығында 2021.27.09, 65150№ теркәлгән), Россия Гадәттән тыш хәлләр министрлығының 2021 елның 11 гыйнварындагы «Халыкны һәм территорияләргә табигый һәм техноген характердагы гадәттән тыш хәлләрдән яклау өлкәсендә мәғлүмат бирү сроклары һәм рәвешләре турында инструкция раслау хақында» 2 номерлы боерыгы (Россия Юстиция министрлығында 2021.15.03, 62744№ теркәлгән), Россия Федерациясе субъектлары законнары һәм башка норматив хокукый актлары, мәғлүмати хезмәттәшлек өлкәсендә башка норматив документлар, шулай ук билгеләнгән тәртиптә имзаланган мәғлүмати хезмәттәшлек турында килешүләр һәм регламентлар нигезендә жайга салына.

2.14. БДДХ үз эшчәнлегендә Россия Федерациясе Конституциясенә, халыкара хокукның гомумтанылган принципларына һәм нормаларына, Россия Федерациясенә халыкара шартнамәләренә, федераль конституциячел законнарға, федераль законнарға, Россия Федерациясе Президенты һәм Россия Федерациясе Хөкүмәте актларына, шулай ук Татарстан Республикасы дәүләт хакимияте органнарының ДДХ белән хезмәттәшлек иткәндә мәғлүмат алмашу тәртибен һәм күләмен билгели торган норматив хокукый актларына таяна.

3. БДДХнең төп бурычлары

БДДХ түбәндәге төп бурычларны үти:

муниципаль берәмлек территориясендә урнашкан РСЧС һәм ГО көчләрен һәм чараларын координацияләүне тәэмин итү, гадәттән тыш хәлләр (һәлакәтләр) куркынычы яки барлыкка килүе буенча чаралар эзерләгәндә һәм үтәлгәндә, шулай ук янгын, авария, табигый бәла-казалар һәм башка гадәттән тыш хәлләр (һәлакәтләр) нәтижәләрен локальләштерү һәм бетерү буенча бурычлар житкерү, кирәкле ашыгыч чаралар һәм карарлар кабул итү, муниципаль берәмлекнең гадәттән тыш хәлләрне кисәтү һәм бетерү планы, Гражданнар оборонасы һәм муниципаль берәмлекнең халкын яклау планы нигезендә кирәкле ашыгыч чаралар һәм карарлар кабул итү турында мәғлүмат житкерү;

халыкны һәм территорияләргә ГТХдән һәм ГОдан яклау өлкәсендәге бурычларны хәл иткәндә, шулай ук халыкны һәм территорияләргә ГТХдән

һәм ГОдан яклау өлкәсендә, мәгълүмати системалардан, шул исәптән АИУС РСЧСыннан файдаланып, карарлар кабул итүгә мәгълүмати ярдәм чараларын гамәлгә ашырганда мәгълүмати хезмәттәшлекне тәмин итү;

мәгълүматлаштыру һәм хәбәр итү сигналларын, шул исәптән ашыгыч мәгълүматны, РСЧС территориаль системасының идарә органнарының һәм көчләрнен эшләү режимнарын үзгәртү өчен сигналларны (күрсәтмәләрен) кабул итү һәм тапшыру;

гадәттән тыш хәл турында халыкка хәбәр итү һәм мәгълүмат бирү;

гадәттән тыш хәлләрне (һәлакәтләрне)кисәтү һәм/яки бетерү буенча эшнә оештыру;

гадәттән тыш хәлләргә (һәлакәткә) оператив җавап бирү максатларында, РСЧС, ЖҮИО һәм ДДХ, шулай ук ГО карамагына һәм алып баруга эзерлек вакытында ГО идарәсе органнары белән билгеләнгән төрлө хезмәттәшлекне оештыру;

ДДХ көчләрнен, гадәттән тыш хәлнә кисәтүгә, шулай ук гадәттән тыш хәлнә юкка чыгаруга җәлеп ителә торган РСЧС көчләрнен, кабул ителгән һәм тәкъдим ителә торган чаралар турында мәгълүмат бирү һәм хәбәр итү;

гадәттән тыш хәлләрне (һәлакәтләрне) кисәтү һәм бетерү буенча идарә карарларын эзерләү һәм кабул итү өчен кирәкле белешмәләрен җыю һәм эшкәртү, шулай ук аларның үтәлешен тикшереп тору;

үз вәкаләтләре кысаларында төрлө мәгълүмат системаларынан һәм соңгы җайланмалардан килгән мәгълүмат нигезендә булган мониторинг, анализ, фаразлау, бәяләү һәм тикшерү;

керүчә һәм чыгучы барлык хәбәрләрен һәм чакыруларны теркәү һәм документлаштыру, гадәттән тыш хәлләр (дежурлыклар) турында мәгълүматны гомумиләштерү (дежурлык тәүлек эчендә), аларны бетерү эшләре барышы һәм буйсыну буенча тиешле мәгълүмат (докладлар) тапшыру, килгән мәгълүмат буенча хисаплар формалаштыру;

күрше муниципаль берәмлекләр территориясенә ГТХ таралу куркынычы янаганда үзара хезмәттәшлек планнары нигезендә күрше муниципаль берәмлекләрнен БДДХен кисәтү һәм хәбәр итү;

барлык булган элемент төрләре һәм каналлары буенча килә торган таләпләргә (вакыйгалар турындагы хәбәрләргә) җавап бирүне оештыру һәм координацияләү, шул исәптән 112 система аша җавап бирү нәтижәләрен тикшереп тору аша;

табигый һәм техноген характердагы гадәттән тыш хәлләр барлыкка килү яки барлыкка килү куркынычы турында оператив кисәтү өчен гадәттән тыш хәлләрне бетерү хезмәтләре, гадәттән тыш хәлләрне кисәтү оешмаларының ашыгыч оператив хезмәтләр ДДХе белән үз җаваплылыгы зонасында үзара бәйләнеше.

ГТХ бетерү җитәкчесе, муниципаль берәмлек башлыгы, Башкарма комитет җитәкчесе (ГТХ һәм ЯКТК рәисе), Россия ГТХМ Татарстан Республикасы буенча БИ КХИҮ, гадәттән тыш хәлләрне бетерү һәм янғын сүндерү буенча оператив штаб, шулай ук торак пунктларның старосталары һәм авыл җирлегә башлыклары белән гадәттән тыш хәлләргә җавап бирү барышы һәм авария-торгызу эшләрен алып бару барышы турында даими мәгълүмат элементсен гамәлгә ашыра;

4. БДДХнең төп функцияләре

БДДХне түбәндәге төп функцияләре йөкләнә:

хәбәрләр һәм ашыгыч мәгълүмат кабул итү һәм тапшыру;

кешеләр тормышына һәм иминлегенә куркыныч тудыручы БДДХне керүче һәм чыгучы барлык хәбәрләргә кабул итү һәм теркәү;

кергән мәгълүматның дөреслеген анализлау һәм бәяләү, аны кабул ителгән хәбәрне кабул итү компетенциясенә кергән ДДХне житкерү;

муниципаль берәмлек территориясендә гамәлдә булган ДДХнән ГТХ (һәлакәтнең) килеп чыгуы һәм көчләрнең һәм гамәлләренен (һәлакәтнең) килеп чыгуы куркынычы турындагы мәгълүматны ГО күзәтү һәм лаборатория контроле челтәре һәм халыкны яклау челтәрләре аша мәгълүмат җыю һәм аны башкаручы хезмәтләргә житкерү;

ГТХ (вакыйга) турындагы мәгълүматларны эшкәртү һәм анализлау, аның масштабын билгеләү һәм ГТХ (вакыйга) җавап бирү өчен җәлеп ителә торган көчләрнең һәм чараларның составын төгәлләштерү, аларны тиешле эш режимнарына күчерү турында хәбәр итү;

ГТХне (вакыйга) бетерү буенча кабул ителгән чараларны гомумиләштерү, бәяләү һәм тикшереп тору, муниципаль берәмлек хезмәтләре белән алдан эзерләнгән һәм килештерелгән идарә итү карарлары вариантларын эзерләү һәм корректировкалау;

ГТХне (вакыйга) бетерү;

кешеләргә саклау һәм коткару өчен кирәкле карарларны мөстәкыйль кабул итү (үз вәкаләтләре кысаларында);

Әлки муниципаль районының ЖҮИО житәкчелеге составына, муниципаль дәрәжәдәге ГО һәм РСЧС идарә һәм көчләре органнарына, ГТХ (вакыйга) турында ДДХ кисәтү һәм хәбәр итү;

ГТХ (вакыйганы) юкка чыгаруга җәлеп ителә торган ДДХ һәм РСЧС көчләренә, кабул ителгән һәм тәкъдим ителә торган чаралар турында кисәтү һәм хәбәр итү;

халыкны һәм территорияне ГТХдән (вакыйгалардан) яклау чараларын үтәүне тәмин итү мәсьәләләре буенча күрше муниципаль берәмлекләренен ГО һәм БДДХ идарә органнары белән үзара эшчәнлекне оештыру;

Россия Гадәттән тыш хәлләр министрлыгының 2021 елның 11 гыйнварындагы «Халыкны һәм территорияләргә табигый һәм техноген характердагы гадәттән тыш хәлләрдән яклау өлкәсендә мәгълүмат бирү сроклары һәм рәвешләре турында инструкция раслау хакында» 2 номерлы боерыгы (Россия Юстиция министрлыгында 2021.15.03, 62744№ теркәлгән) нигезендә Әлки муниципаль районы Башкарма комитеты житәкчесе (ГТХ һәм ЯКТК рәисе) карары буенча халыкка ГТХ турында үз вакытында хәбәр итүне һәм мәгълүмат бирүне тәмин итү, ГТХ (вакыйга) куркынычы яки барлыкка килүе, килеп туган хәл, мөмкин булган карарлар һәм гадәттән тыш хәлләргә (һәлакәтләргә) видвидацияләү буенча гамәлләр турында докладлар (хәбәрләр) тапшыру;

Булган ГТХ (вакыйга) турында оператив мәгълүмат бирү, аларны бетерү эшләре барышы турында билгеләнгән тәртиптә тиешле докладлар тапшыру;

барлык булган элементә төрләре һәм каналлары, шул исәптән 112 системасы аша ДДХ керүче хәбәрләренә (вакыйгалар турындагы хәбәрләренә) төгәлләштерү һәм координацияләү;

барлык булган элементә төрләре һәм каналлары, шул исәптән 112 система буенча килә торган хәбәрләр (вакыйгалар турындагы хәбәрләргә) жавап бирү нәтижәләрен контрольдә тоту;

муниципаль берәмлекнең ТКХ объектларында килеп чыккан авария хәлләре турында оператив режимда мәгълүматны теркәү, ТКХ АМК ярдәмендә муниципаль берәмлек ТКХ объектларындагы авария очраklarын бетерүне тикшереп торуну тәмин итү;

төрле мәгълүмат системаларыннан һәм соңгы жайланмалардан килгән мәгълүмат нигезендә килеп чыккан мохитне мониторинглау, анализлау, фаразлау, бәяләү һәм контрольдә тоту;

Татарстан Республикасы Әлки муниципаль районының ГТХ һәм ЯКТК мәгълүмати тәмин итү;

муниципаль берәмлек, муниципаль берәмлек территориясендә идарә органнары (шул исәптән аларның ДДХ), муниципаль берәмлек территориясендә ГО һәм РСЧС көчләре һәм чаралары, ПКО, бик мөһим объектлар, транспорт инфраструктурасы һәм яшәү тирәлегә объектларында ГТХне (вакыйга) кисәтү һәм бетерү буенча мөмкин булган һәм планлаштырылган чаралар, шул исәптән «БДДХ шәхси кабинеты» аша АИУС РСЧС кулланып, социаль-икътисадый, табигый-географик, демографик һәм башка мәгълүматларны туплау һәм яңарту;

кешеләр тәүлек буе була торган социаль билгеләнештәге объектларның, сәламәтлек саклау һәм мәгарифнең комплекслы иминлеге торышын мониторинглау;

халыкка үзәкләштерелгән хәбәр итүнең муниципаль автоматлаштырылган системасын, шул исәптән халыкка ашыгыч хәбәр итүнең комплекслы системасын (ул булганда) жәлеп итүгә эзерлекне тәмин итү, шулай ук идарә итү системасының һәм автоматлаштыру чараларының тотрыклы һәм өзлексез эшләвен тәмин итү буенча чаралар күрү;

РСЧС муниципаль дәрәжәдә оператив кизү тору алып бару өчен БДДХ белгечләрен һөнәри эзерләүне, һөнәри яңадан эзерләүне һәм квалификацияләрен күтәрүне оештыру;

РСЧС көндәлек идарә органнары, шул исәптән «БДДХнең шәхси кабинеты» һәм «Имин шәһәр»АПК аша АИУС РСЧС кулланып, оператив хәл буенча мәгълүмат алмашуны гамәлгә ашыру;

Татарстан Республикасы ГТХМна һәм Россия ГТХМ Татарстан Республикасы буенча БИ КХИҮнә алынган хәвефле (вакыйгалар) фаразы нигезендә үткәрелгән превентив чаралар турында хисап яисә куркыныч һәм уңайсыз метеорологик күренешләр комплексын узу турында оператив кисәтү;

муниципаль берәмлек территориясендәге ЖҮИО, БДДХ житәкчелек составына, авыл жирлеге башлыкларына (торак пункт старосталарына), кешеләр күпләп жыела торган чараларны, туристик төркемнәр оештыручыларына ГТХ (вакыйга) барлыкка килү куркынычы яки

барлыкка килүе турында, куркыныч (тискәре) метеорологик күренешләр, хәлнең ихтимал үсеш модельләре турында ашыгыч кисәтүләр ясау;

РСЧС ның көндәлек идарәсе органнары һәм ГО идарәсе органнары белән үзләренә йөкләнгән бурычларны үтәү буенча өйрәнүләр һәм күнегүләр үткәрүдә катнашу.

5. БДДХ эш тәртибе

5.1. ГТХ килеп чыгу куркынычына үз вакытында һәм нәтижәле җавап бирүне тәмин итү өчен БДДХендә тәүлек бие оператив дежур сменада кизү тору оештырыла.

5.2. БДДХ ОДС составында кизү торуға ГО һәм ГТХ өлкәсендәге бурычларны хәл итәргә вәкаләтле органнарның эшчәнлеген регламентлаштыручы норматив-хокукый, РСЧС идарәсенә көндәлек органнары, гадәттән тыш хәлләрне кисәтү һәм бетерү документларын өйрәнгән, эш урынында стажировка узган һәм билгеләнгән тәртиптә дежур торуға җибәрелгән дежур-диспетчер персоналы кертелә.

5.3. БДДХ белгечләре өстәмә һөнәри белем бирүне гамәлгә ашыруға лицензиясе булган мәгариф учреждениеләрендә вазыйфага билгеләнгән көннән алып беренче ел дәвамында һәм кимендә биш елга бер тапкыр тиешле әзерлек программалары буенча өстәмә һөнәри белем алырга тиеш.

5.4. Чираттагы ОДС кәргәнче, дежур-диспетчер персоналына БДДХ җитәкчесе яки аны алмаштыручы зат тарафыннан, инструктаж үткәрүнең расланган планы нигезендә инструктаж үткәреләргә тиеш. Инструктаж барышында дежур-диспетчер персоналына оператив хәл, чираттагы дежурлыкка бурычлар, персонал гамәлләрендәге характерлы җитешсезлекләр анализлана һәм аларның кабатлануына юл куймый торган чаралар күрсәтелә.

5.5. БДДХ җитәкчесе (яки аны алмаштыручы зат) белән оператив кизү торуға йомгак ясыйлар, аның барышында дежур-диспетчерлык персоналы үткәргән кизү торуындагы гамәлләрен тикшерәләр, төп кимчеләкләр тикшерелә һәм ачыкланган җитешсезлекләренә кабатлануны булдырмый торган чаралар күрсәтелә.

5.6. ОДС кабул итүче белгеч кабул итү-тапшыруны документ, элемент чаралары, АЭУ һәм башка җиһаз турында тиешле язмаларны кабул итү-тапшыру журналында теркәп эшкә керешә.

5.7. ОДС белгечләрен оператив кизү тору белән бәйлә булмаган мәсьәләләренә хәл итүгә җәлеп итү рәхсәт ителми.

5.8. Кизү барган вакытта БДДХ белгечләре вазыйфаи инструкцияләр һәм гамәлләр алгоритмнары нигезендә функциональ бурычларны үтиләр.

5.9. Хезмәт дисциплинасын, элементә куркынычсызлыгын, техниканы (җиһазларны), куркынычсызлык техникасын һәм янгын куркынычсызлыгын саклау кагыйдәләрен бозган очракта, дежур-диспетчер персоналы кизү торудан чикләштереләргә мөмкин.

5.10. Дежур-диспетчер персоналын дежурдан читләштерү хокукы БДДХ җитәкчесенә (яки аны алмаштыручы затка) йөкләнә.

5.11. Авырлык дәрәжәсенә һәм хокук бозуларның нәтижәләренә бәйлә рәвештә, ОДСның гаепле затлары гамәлдәге законнар нигезендә законда билгеләнгән җаваплылыкка тартылалар.

5.12. ГТХ (вакыйга) барлыкка килү куркынычы яки барлыкка килүе турында мәгълүмат БДДХнә барлык элементә каналлары һәм мәгълүмат системалары буенча килә.

5.13. ГТХ (вакыйга) барлыкка килү куркынычы яки барлыкка килүе турында мәгълүмат БДДХдә дежур-диспетчер персоналы тарафыннан билгеләнгән тәртиптә теркәлә һәм кичекмәстән ЭОХ, шулай ук Россия ГТХМ Татарстан Республикасы буенча БИ КХИҮнә тапшырыла.

5.14. Ай саен БДДХ җитәкчесе яисә аны алмаштыручы зат тарафыннан БДДХ эшчәнлегенә һәм муниципаль берәмлек территориясендә гамәлдә булган ДДС белән хезмәттәшлекне оештыруга анализ ясала.

5.15. БДДХ эшчәнлеген анализлау һәм муниципаль берәмлек территориясендә гамәлдә булган ДДС белән үзара хезмәттәшлекне оештыру квартал саен Әлки муниципаль районының ГТХ һ ЯКТК утырышында карала.

5.16. БДДХ эшчәнлегенә анализ ел саен Әлки муниципаль районының ГТХ һ ЯКТК утырышында карала.

6. БДДХ эш режимы

6.1. БДДХ түбәндәге режимда эшли:

көндәлек эшчәнлек-гадәттән тыш хәлләр барлыкка килү куркынычы булмаган очракта;

югары эзерлек - гадәттән тыш хәлләр барлыкка килү куркынычы янаганда;

гадәттән тыш хәл-гадәттән тыш хәл килеп чыкканда һәм ликвидацияләнгәндә.

6.2. Көндәлек эшчәнлек режимында БДДХ тәүлек бие кизү тора, ГТХ (вакыйга) барлыкка килү яисә барлыкка килү куркынычына ашыгыч җавап бирергә эзер була. Бу режимда БДДХ тормышка ашыра:

ГТХ барлыкка килү куркынычы яки факты турында халыктан, оешмалардан һәм ДДСнан мәгълүмат (хәбәрләр) кабул итү;

мәгълүмат системаларын, шул исәптән АИУС РСЧС кулланып халык һәм территорияне ГТХ саклау һәм янғын куркынычсызлыгын тәмин итү өлкәсендә мәгълүмат җыю, эшкәртү һәм алмашу;

тәүлек эчендә кизү торганда ГТХ (вакыйга) турындагы мәгълүматны гомумиләштерү һәм анализлау һәм тиешле докладларны билгеләнгән тәртиптә тапшыру;

БДДХ техник чараларын, элементә чараларын һәм үзәкләштерелгән хәбәр итүнең муниципаль автоматлаштырылган системасына хәбәр итүнең техник чараларын куллануга эзерлектә тоту чаралары;

ГТХ (вакыйга) барлыкка килү яки барлыкка килү куркынычы турында, беренче чиратта ГТХ (вакыйга) ликвидацияләнгәндә урынга җибәрергә яки җәлеп итәргә тиешле Әлки муниципаль районының ГТХ һ ЯКТК рәисенә, ЭОХ «Әлки муниципаль районы ГЯИУ» МКУ җитәкчесенә

хәбәр ителә, Россия ГТХМ Татарстан Республикасы буенча БИ КХИҮнә һәм муниципаль берәмлек территориясендә халыкны һәм территорияләргә гадәттән тыш хәлләрдән саклау өлкәсендә әлеге органнарның эшчәнлеген тәмин итүче муниципаль берәмлек территориясендә ОИВС оешмаларына (бүлекчәләренә) жиһәрелә;

Әлки муниципаль районы Башкарма комитеты жиһәкчәсе (ГТХ һәм ЯКТК рәисе) карары буенча ГТХ турында БДДХ халыкка хәбәр итә, шул исәптән кәрәзле элементә операторлары аша да;

фаразлана торган һәм (яисә) булган ГТХ һәм аларның нәтижәләре турында белешмәләр, хәвәфле һәм уңайсыз табигать күренешләре турында мәгълүмат (прогностик һәм фактик) алу, ПКӨ торышы, куркыныч жиһәштерү объектлары турында, шулай ук әйләнә-тирә мохитнең торышы турында, шул исәптән «Имин шәһәр» АПКсыннан һәм АИУС РСЧСнан белешмәләр алу максатларында мәгълүмат системаларының белешмәләрен мониторинглау һәм анализлау;

мәгълүматлар базасына, шулай ук БДДХнең ГТХ (вакыйга)реакциясе буенча оператив документларның структурасына һәм эчтәлегенә кирәкле үзгәрешләр кертү;

ГТХ (вакыйга) җавап биргәндә муниципаль берәмлек территориясендә гамәлдә булган ДДХ белән мәгълүмати хезмәттәшлек килешүләре һәм регламентларын эшләү, төзәтү һәм килештерү;

муниципаль берәмлекнең тормыш-көнкүрешен тәмин итү системаларында жиһәшсезлекләргә һәм аварияләргә вакытында бетерүне тикшереп тору;

барлык булган элементә төрләре һәм каналлары буенча, шул исәптән 112 система буенча кәрә торган хәбәрләргә (вакыйгалар турындагы хәбәрләргә) җавап бирүгә җәлеп ителә торган ДДХ гамәлләрен төгәлләштерү һәм корректировкалау;

барлык булган элементә төрләре һәм каналлары буенча килә торган, шул исәптән 112 система буенча кәрә торган хәбәрләргә (вакыйгалар турындагы хәбәрләргә) җавап бирү нәтижәләрен контрольдә тоту;

БДДХнең ОДС үзара бәйләнеш графигы нигезендә торак пунктларның старосталары белән эшләүне оештыру;

Россия ГТХМ Татарстан Республикасы буенча БИ КХИҮнән муниципаль берәмлек чикләрендә ГТХ (вакыйга) барлыкка килү куркынычы һәм начар хәл үсеше модельләре турында алынган фаразны Татарстан Республикасы РСЧС территориаль системасының Әлки звеносы идарә органнарына юллау.

6.3. БДДХмуниципаль берәмлек территориясендә эшләүче ДДХ белән мәгълүмати хезмәттәшлек турында төзелгән килешүләр нигезендә эш итә, алар нигезендә көндәлек эшчәнлек режимында агымдагы хәл турында оператив мәгълүмат БДДХнә тапшырыла.

6.4. ДДХнә кәргән ГТХнең килеп чыгуы яисә килеп чыгу куркынычы турындагы хәбәрләр буларак идентификацияләнгән хәбәрләр мәгълүмати хезмәттәшлек турындагы килешүләр нигезендә БДДХнә тапшырыла.

6.5. Дежур-диспетчерлык хезмәтенең җаваплылык өлкәсенә

кагылмаган ГТХ (вакыйга) турындагы хәбәрләр тиешле ДДХ тарафыннан билгеләнгәнчә кичекмәстән тапшырыла.

6.6. БДДХдә ГТХ барлыкка килү куркынычы булганда Әлки муниципаль берәмлеге Башлыгы карары белән ЭОХ һәм оешмаларның (объектлар) ДДХ югары эзерлек режимына күчерелә.

6.7. БДДХ югары эзерлек режимында өстәмә рәвештә гамәлгә ашыра:

ГТХ (вакыйга) барлыкка килгән очракта көчләрне һәм чараларны эзерләү мәсьәләләре буенча РСЧС, ЭОХ һәм оешмаларның (объектлар) ДДХ житәкчеләре белән үзара хезмәттәшлек;

ГТХ халыкны һәм территорияләрне саклау өлкәсендәге бурычларны хәл итүгә махсус вәкаләтле орган ГТХ һ ЯКТК вазыйфай затларына хәбәр итү һәм шәхси чакырту;

ГТХ (вакыйга) барлыкка килү куркынычы турында мәгълүматны, беренче чиратта ликвидацияләнгәндә урынга жиберергә яки жәлеп итәргә тиешле Әлки муниципаль районының ГТХ һ ЯКТК рәисенә, ЭОХ «Әлки муниципаль районы ГЯИУ» МКУ житәкчесенә хәбәр ителә, Россия ГТХМ Татарстан Республикасы буенча БИ КХИҮнә һәм муниципаль берәмлек территориясендә халыкны һәм территорияләрне гадәттән тыш хәлләрдән саклау өлкәсендә әлеге органнарның эшчәнлеген тәэмин итүче муниципаль берәмлек территориясендә ОИВС оешмаларына (бүлекчәләренә) жиберелә;

муниципаль берәмлек территориясендә, ПКО, куркыныч житештерү объектларында, шулай ук әйләнә-тирә мохит торышына күзәтчелек һәм контроль мәгълүматларын алу һәм анализлау;

булырга мөмкин хәлне фаразлау, жәлеп ителә торган ЭОХ һәм оешмаларның (объектлар) ДДХ, РСЧС көч һәм чаралары гамәлләре буенча тәкъдимнәр эзерләү;

ГТХне булдырмау максатларында БДДХ гамәлләренә алгоритмнарын һәм ЭОХ, оешмаларның (объектлар) ДДХ муниципаль берәмлек территориясендә гамәлдә булган РСЧС көчләре һәм чаралары белән үзара хезмәттәшлек планнары һәм ЭОС белән ДДС гамәлләренә алгоритмнарына кертү;

ЭОХ һәм оешмаларның (объектлар) ДДХнең, ГТХ барлыкка килүне булдырмау яки аның нәтижәләрен йомшарту буенча ашыгыч чаралар күргәндә, көч һәм чараларның эшчәнлеген контрольдә тоту һәм координацияләү;

халыкка гадәттән тыш хәл турында мәгълүмат бирүне тәэмин итү;

Әлки муниципаль районы Башкарма комитеты житәкчесе (ГТХ һ ЯКТК рәисе) карары нигезендә БДДХ ГТХ турында халыкка хәбәр итә (шул исәптән кәрәзле элемент операторлары аша);

билгеләнгән тәртиптә идарә органнарына доклад тапшыру;

ГТХ барлыкка килү куркынычы турында мәгълүматны авыл жирлекләре башлыкларына (торак пунктлар старостасы) житкерү;

Россия ГТХМ Татарстан Республикасы буенча БИ КХИҮнә билгеләнгән тәртиптә ГТХ фаразы нигезендә үткәрелгән профилактик чаралар турында белешмәләр яки куркыныч һәм тискәре метеорологик

күренешләр комплексын узу турында оператив кисәтү юллана.

6.8. БДДХдә ГТХ булганда Әлки муниципаль берәмлеге Башлыгы карары белән ЭОХ һәм оешмаларның (объектлар) ДДХ һәм Татарстан Республикасы РСЧС территориаль системасының Әлки звеносы көчләре гадәттән тыш хәл режимына күчерелә.

6.9. БДДХ гадәттән тыш хәл режимында өстәмә рәвештә түбәндәге бурычларны үтәүне гамәлгә ашыра:

гадәттән тыш хәлләрне ликвидацияләүгә жәлеп ителә торган РСЧС көчләре һәм чараларына ашыгыч хәбәр юллы һәм ГТХ урынына жиберүне оештыра, аларның ГТХне булдырмау һәм бетерү, шулай ук кирәкле мәгълүматлар алганнан соң һәлакәтне бетерү гамәлләрен координацияләүне гамәлгә ашыра;

кешеләрне яклау һәм коткару буенча мөстәкыйль карарлар кабул итә (үз вәкаләтләре кысаларында);

жыелган мәгълүматны жыюны, эшкәртүне һәм тапшыруны гамәлгә ашыра, вәзгыятьне бәяли, өстәмә рәвештә муниципаль берәмлек территориясендә эш итүче ЭОХ һәм оешмаларның (объектлар) ДДХ жәлеп итә, хәбәр итү схемасы нигезендә торак пунктларның старосталарына һәм авыл жирлекләре башлыкларына хәбәр итә;

БДДХ Әлки муниципаль районы Башкарма комитеты житәкчесе карары белән, шулай ук кәрәзле элемент операторлары аша халыкка ГТХ турында хәбәр итә;

ГТХ үсеше турында оператив мәгълүмат жыюны, эшкәртүне, төгәлләштерүне һәм тапшыруны, шулай ук гадәттән тыш хәлне бетерүгә жәлеп ителә торган ЭОХ һәм оешмаларның (объектлар) ДДХ, РСЧС көч һәм чараларының гамәлләрен координацияләүне гамәлгә ашыра;

халыкны һәм территорияләргә гадәттән тыш хәлләрдән саклау өлкәсендәге эшчәнлеген тәмин итүче ГТХ ликвидацияләү житәкчесе, Әлки муниципаль районы Башкарма комитеты житәкчесе (ГТХ һ ЯКТК рәисе), Россия ГТХМ Татарстан Республикасы буенча БИ КХИҮе белән ГТХ бетерү һәм янгынарны сүндерү буенча оператив штаб, ЭОХ һәм оешмаларның (объектлар) ДДХ, шулай ук торак пунктларның старосталары һәм авыл жирлекләре башлыклары арасында гадәттән тыш хәлләргә җавап бирү һәм авария-торгызу эшләрен алып бару барышы турында даими мәгълүмати үзара бәйләнешне тормышка ашыра;

авария-торгызу һәм башка кичектергесез эшләр уздыруны тикшереп тора;

тиешле тәртиптә гадәттән тыш хәл турында докладлар һәм җаваплар эзерли һәм идарә органнарына тапшыра;

Әлки муниципаль районының ГТХ һ ЯКТК ГТХ бетерү буенча карарына тәкъдимнәр эзерли;

Татарстан Республикасы Әлки муниципаль районы территориясендә ГТХне бетерүгә жәлеп ителә торган гамәлдә булган көчләргә һәм чараларны исәпкә ала.

6.10. БДДХ ГО алып баруга оештыруны һәм алып баруга эзерләнгәндә түбәндәгеләрне гамәлгә ашыралар:

сигнализация һәм (яки) ашыгыч мәгълүмат алу, аны алуны ГО

идарәсенәң югарырак органында раслау;

Әлки муниципаль районының ГО житәкчелек составына, ГО көчләренә, социаль әһәмиятле объектларның дежур хезмәтләренә (житәкчеләре) һәм I һәм II класслы куркыныч житештерү объектларыннан файдаланучы оешмаларның дежур (дежур-диспетчерлык) хезмәтләренә, авария нәтижәсе территорияләреннән читтә зарар китерә торган факторлар йогынтысы зоналарында яшәүче яисә хужалык эшчәнлеген гамәлгә ашыручы халыкның гомеренә һәм сәламәтлегенә зыян китерергә мөмкин булган радиацион-куркыныч һәм атом-куркыныч производстволар һәм объектлар, куркыныч гидротехник корылмалар һәм югары куркыныч гидротехник корылмаларга хәбәр итүне оештыру;

Әлки муниципаль районы территориясендә яшәүче халыкка хәбәр итү;

Әлки муниципаль районы территориясендә урнашкан оешмалардан ГО чараларын үтәү буенча Әлки муниципаль районының ГО идарә органына житкергән мәгълүматны кабул итүне оештыру;

ГО чараларын үтәүгә жәлеп ителә торган ГО көчләрен һәм чараларын исәпкә алуны алып бару.

6.11. Югары әзерлек һәм гадәттән тыш хәл режимнарында ДДХ арасындагы мәгълүмати хезмәттәшлек БДДХ аша гамәлгә ашырыла. Моның өчен БДДХнә хезмәттәшлек итүче ДДХеннән беренче чиратта мәжбүри тәртиптә һәм түләүсез нигездә куркыныч яисә ГТХ булуы, килер тган хәл, күрелгән чаралар, жәлеп ителгән һәм өстәмә кирәк булган көчләр һәм акчалар турында белешмәләр тапшырыла. БДДХенә тапшырылган мәгълүмат барлык кызыксынган ДДХ житкерелә.

6.12. ГО ны хезмәткә әзерләү һәм алып баруга ГО әзерләү, гражданныр оборонасы һәм муниципаль берәмлек халкын яклау планы, БДДХ дежур-диспетчерлык персоналына махсус чор шартларында эш буенча инструкцияләр нигезендә БДДХ эшчәнлегенә гамәлгә ашырыла.

Муниципаль район берәмлегенәң имин булмаган территориясендә ГО әзерлегенә китергәндә, БДДХ якланган идарә пунктларында урнаштыру күздә тотыла.

7. БДДХ составы һәм структурасы

7.1. БДДХ составына БДДХ персоналы, идарә, элементә һәм хәбәр итүнең техник чаралары керә.

7.2. БДДХ персоналы составына керә (категориясен исәпкә алып, күрсәтергә):

БДДХ житәкчелегә:

БДДХ житәкчесе.

БДДХ дежур-диспетчер персоналы:

оператив кизү торучылар.

7.3. БДДХ дежур-диспетчерлык персоналы исәбеннән тәүлек бие кизү тору алып бару исәбеннән ОДС формалаша:

оператив кизү торучылар - 1 кеше;

7.4. БДДХенә аналитик һәм техник ярдәм хезмәте белгеченәң функциональ бурычларын үтәү өчен БДДХ штат структурасы составына

көрмәгән тиешле профиль белгечләре жәлеп ителергә мөмкин.

7.5. Кирәк булганда БДДХнең санлы составы Әлки муниципаль районының ЖҮИО карары буенча башка вазыйфай затлар тарафыннан тулыландырылырга мөмкин.

8. БДДХ кадрларын туплау һәм әзерләү

8.1. БДДХен персонал белән туплау ЖҮИО билгеләгән тәртиптә гамәлгә ашырыла.

8.2. БДДХ персоналы урыннарында укытуның төп формалары булып оператив әзерлек чаралары (тренировкалар, өйрәнүләр), һөнәри әзерлек буенча дәресләр, БДДХ дежур-диспетчерлык персоналы хезмәткә керешер алдыннан көндәлек инструктаж тора.

8.3. Оператив әзерлек чаралары Россия ГТХМ Татарстан Республикасы буенча БИ КХИҮе, шулай ук муниципаль берәмлек территориясендә идарә органнары һәм РСЧС көчләре белән төрле өйрәнүләр һәм тренировкалар уздырганда ДДХ үткәргән күнегүләр барышында башкарыла.

8.4. БДДХ белгечләре өстәмә һөнәри белем алуга БДДХ житәкчесе карары белән жибәрелә. БДДХ житәкчеләрен һәм белгечләрен гадәттән тыш хәлләрдән яклау өлкәсендә квалификация күтәрү программалары буенча өстәмә һөнәри белем бирүне Татарстан Республикасының ГО һәм ГТХ буенча укыту-методик үзәкләрендә, муниципаль берәмлекләренең ГО курсларында, шулай ук Россия ГТХМ һәм БХФО карамагындагы ГТХдән яклау өлкәсендә өстәмә һөнәри программалар буенча белем бирү эшчәнлеген гамәлгә ашыручы оешмаларда уздыралар БДДХ белгечләре квалификация күтәрү программалары буенча кимендә биш елга бер тапкыр өстәмә һөнәри белем узарга тиеш. Вазыйфага беренче тапкыр билгеләнгән затлар өчен өстәмә һөнәри белем беренче ел дәвамында үткәрелә.

8.5. БДДХ дежур-диспетчерлык персоналының һөнәри әзерлек дәрәжәсен тәмин итү, функциональ вазыйфаларны үтәүдә аның гамәли күнекмәләрен камилләштерү, шулай ук яңа күнекмәләргә ия булу максатында, БДДХ житәкчелеге елына кимендә 1 тапкыр Россия ГТХМ махсус эшләнгән программасы буенча дежур-диспетчерлык персоналын зачетлар тапшыртып укытуны оештыра.

8.6. Кирәк булган очракта, БДДХ дежур-диспетчерлык персоналы Россия ГТХМ Татарстан Республикасы буенча БИ КХИҮенә стажировка узуга юнәлдерелергә мөмкин.

9. БДДХ житәкчелегенә һәм дежур-диспетчерлык персоналына таләпләр

9.1. БДДХ житәкчелеге һәм дежур-диспетчерлык персоналы белергә тиеш:

халыкны һәм территорияләрне ГТХ һәм ГО яклау өлкәсендә норматив хокукый актлар таләпләрен;

муниципаль берәмлеккә хас ГТХ (вакыйга) барлыкка килү куркынычын;

административ-территориаль бүленеш, халык саны, муниципаль

берәмлек һәм Россия Федерациясе субъектының географик, климатик һәм табигый үзенчәлекләре, шулай ук Татарстан Республикасы һәм муниципаль берәмлек турында башка мәгълүматны;

Татарстан Республикасы РСЧС территориаль системасының Әлки муниципаль звеносының көч һәм даими эзерлек чаралары составы, аларның бурычлары, аларны жәлеп итү тәртибе, урнашуы, махсус техниканың тактик-техник характеристикаларын;

муниципаль берәмлек территориясендә эшләрүче БДДХ жаваплылыгы зонасы һәм экстрен тәэсир итү хезмәтләренең һәм үзара эшләрүче оешмаларның жаваплылыгы зонасын;

жаваплылык зонасында булган кешеләр күпләп яшәгән объектлар, аларның адреслары, тулы исеме һәм характеристикалары, гражданнар оборонасының саклагыч корылмалары, шулай ук күмелгән биналар һәм башка жир асты корылмалары, шул исәптән мобилизация чорында һәм хәрби вакытта гражданнар оборонасы саклау корылмалары өчен жайлаша торган метрополитеннарны;

норматив таләпләр - халыкка мәгълүмат бирү һәм хәбәр итү өлкәсендә хокукый актлар һәм ЭТХ ;

ҮХМАС жибәрү кагыйдәләре һәм тәртибен;

ЭТХ уздыру кагыйдәләре һәм тәртибен;

халыкны гадәттән тыш хәлләр зонасыннан эвакуацияләрү тәртибе, вакытлыча урнаштыру пунктларының урнашу урыны, аларның сыйдырышлылыгын;

төрле мәгълүмати - белешмә ресурсларны һәм материалларны, шул исәптән территорияләренең паспортларын куллану тәртибен;

БДДХ автоматлаштырылган системасын билгеләрү һәм тактик-техник характеристикалар, аңа йөкләнгән бурычларны үтәрү тәртибе, БДДХ эшчәнлеген тәэмин итәр торган элемент чараларын һәм башка жиһазларны эксплуатацияләрү тәртибен;

күрше муниципаль берәмлекләренең гомуми характеристикасын; функциональ бурычлар һәм вазыйфай инструкцияләрне;

БДДХ персоналының төрле эш режимнарындагы гамәлләр алгоритмнарын;

идарә һәм хәбәр итү сигналлары буенча БДДХ персоналының гамәлләрен билгели торган документларны;

эш башкаруның кагыйдәләре һәм тәртибен.

9.2. БДДХ житәкчесе (житәкче урынбасарлары) түбәндәге осталыкка ия булырга тиеш:

БДДХ алдына куелган бурычларның үтәлешен контрольдә тотуны оештырырга;

БДДХ үсешенең һәм эшләвен тәэмин итүнең норматив-методик базасын, шул исәптән муниципаль берәмлек территориясендә һәм муниципаль берәмлекнең тормыш тәэмин итү хезмәтләре тарафыннан гамәлдә булган ДДХ белән мәгълүмати хезмәттәшлек регламентын һәм килешүләрен эшләргә;

БДДХ персоналының оператив-техник эшен, өстәмә һөнәри белемен оештыру;

дәресләр, тренировкалар һәм өйрәнүләр үткәрүне оештыру;
БДДХ техник жиһазланышын алга таба камилләштерү, үстерү буенча тәкъдимнәр эшләү;

кулдан һәм автоматлаштырылган режимда ХТЧ ны жибәрүне оештырырга һәм контрольдә тотарга;

халыкка мәгълүмат бирү һәм хәбәр итү өлкәсендә норматив-хокукий документация эзерләргә;

ҮХМАС эшчәнлеген периодик тикшерү;

ҮХМАС эш сәләте һәм халыкка мәгълүмат бирү һәм хәбәр итү өлкәсендә документларны исәпкә алу журналларын алып бару буенча эшне оештыру;

информацион системаларны эштә куллана белү.

9.3. БДДХ житәкчесенә таләпләр:

югары белем, халыкны һәм территорияләрне яклауны тәмин итү өлкәсендә оператив вазыйфаларда кимендә 3 ел оператив эш стажы, БДДХ житәкчеләрен һәм белгечләрен гадәттән тыш хәлләрдән яклау өлкәсендә квалификация күтәрү программасы нигезендә билгеләнгән программа буенча өстәмә һөнәри белем, дәүләт серен тәшкил итүче белешмәләр белән эшләргә рөхсәт (кирәк булганда);

кулдан һәм автоматлаштырылган режимда ХТЧ ны жибәрүне оештырырга һәм контрольдә тотарга;

халыкка мәгълүмат бирү һәм хәбәр итү өлкәсендә норматив-хокукий документация эзерләргә;

ҮХМАС эшчәнлеген периодик тикшерү;

ҮХМАС эш сәләте һәм халыкка мәгълүмат бирү һәм хәбәр итү өлкәсендә документларны исәпкә алу журналларын алып бару буенча эшне оештыру;

9.4. БДДХ дежур-диспетчер персоналы түбәндәге осталыкка ия булырга тиеш:

ГТХ (вакыйга) килеп чыгу фактлары яки куркынычы турында даими рәвештә оператив мәгълүмат жыю һәм эшкәртү һәм ГТХ (вакыйга) ликвидацияләү эшләрен башкаруны контрольдә тоту;

көргән мәгълүматның дәрәжәләгән анализлау һәм бәяләү;

идарә итү, оештыру һәм планлаштыру документларын сыйфатлы һәм оператив төстә эзерләүне башкару;

вәзгыять үсешен фаразлаган фаразларны үз эшендә куллану;

Татарстан Республикасы РСЧС территориаль системасының идарә һәм көчләре һәм идарә органнары һәм Әлки звеносы эшчәнлегенә оператив житәкчелек итүне һәм координацияләүне тәмин итү;

Интернет челтәрендә массакуләм мәгълүмат чаралары мониторингын башкарыу;

АЭУда телекоммуникация жиһазларының һәм оргтехниканың барлык функцияләрен, шул исәптән видеоконференцәлемтә комплектының билгеләнгән функцияләрен файдалану;

мәгълүмати системалар һәм исәпләү бурычлары мәгълүматларын куллану;

шәхси компьютерда ышанычлы кулланучы дәрәжәсендә эшләү (офис

пакеты программаларын белү, электрон почта, интернет һәм мәгълүмати - белешмә ресурслардан файдалана белү);

БДДХ (шул исәптән 112 системасы, «Имин шәһәр» АПК, АИУС РСЧ, («Куркыныч һәм рисклар атласы» МС) ТКХ АМК, Росурхуж - ДММС һ.б.) эшчәнлегендә кулланыла торган программа чараларыннан, мәгълүмати системалардан файдалана белү;

клавиатурада минутына ким дигәндә 150 символ тизлек белән хатасыз текст язу;

компьютер артында эшләү белән бер үк вакытта радиостанция һәм телефон аша ачык итеп сөйләшү;

кереш (оператив эзерлек чаралары кысаларында) яисә ГТХ (вакыйга) буенча документларның билгеләнгән комплектын үз вакытында формалаштыру;

билгеләнгән вакытлы нормативлар нигезендә оператив исәп-хисаплар, хисап документлары эзерләүне, шулай ук муниципаль берәмлек житәкчелегенә, гадәттән тыш хәлне бетерүдә катнашучы көчләр һәм чаралар житәкчеләренә хәбәр итүне гамәлгә ашыру;

кулдан һәм автоматлаштырылган режимда ХТЧны жибәрүне оештыру һәм контрольдә тоту;

халыкка мәгълүмат бирү һәм хәбәр итү өлкәсендә норматив-хокукий документация эзерләү;

ҮХМАС эшчәнлеген периодик тикшерү;

ЭТХ исәпкә алу журналларын алып бару, ҮХМАС эш сәләтен һәм халыкка мәгълүмат бирү һәм хәбәр итү өлкәсендә документлар буенча эшне оештыру;

халыкка мәгълүмат бирү һәм хәбәр итү аппаратурасын эшләтеп жибәрерү;

төрле мәгълүмат ресурсларыннан һәм материаллардан, шул исәптән оператив исәпләүләр, таләп ителә торган хисап документларын эзерләү өчен кирәкле территорияләр (объектлар) паспорттыннан файдалану.

9.5. БДДХ дежур-диспетчер персоналына тыела:

телефоннан оператив кизү тору белән бәйле булмаган сөйләшүләр алып бару;

муниципаль берәмлек житәкчелегенә күрсәтмичә, массакуләм мәгълүмат чараларына һәм чит затларга нинди дә булса мәгълүмат бирү;

БДДХ бинасына чит затларны керту;

БДДХ житәкчесе рөхсәтеннән башка оператив кизү тору урыныннан китү;

вазыйфаи бурычларда һәм инструкцияләрдә каралмаган бурычларны үтәү, жиһаз һәм техник чараларны билгеләнү буенча файдаланмау.

халык һәм территорияне яклау өлкәсендә норматив документларны белү;

үзәкләштерелгән хәбәр итүнең муниципаль автоматлаштырылган системасын, шулай ук муниципаль берәмлек халкына хәбәр итүнең структурасын, ысулларын һәм тәртибен техник хәбәр итү чараларыннан файдалану кагыйдәләрен белү;

эшчәнлек юнәлеше буенча билгеләнгән программа буенча махсус

эзерлекле булу;

дәүләт серен тәшкил итүче белешмәләр белән эшләргә рөхсәт булу (кирәк булганда).

9.7. БДДХ дежур-диспетчер персоналына өстәмә таләпләр куя ала.

10. БДДХ бинасына таләпләр

10.1. БДДХ 422870, ТР, Әлки муниципаль районы, Базарлы Матак авылы, Крайнов ур., 56 й. адресы буенча урнашкан.

10.2. БДДХ персоналының эшчәнлеген тәмин итү оештырыла: ОДС залы, ял итү һәм ашау бүлмәсе, кирәкле техник чаралар һәм документлар белән жиһазландырылган. (документлар исемлеге Россия Федерациясенен "Гадәттән тыш хәлләрдә куркынычсызлык. Бердәм дежур-диспетчерлык хезмәте. Төп нигезләмәләр" милли стандарты ГОСТ 22.07.01-2021 нигезендә).

10.3. БДДХнең техник чараларын электр белән тәмин итү Россиянең бердәм энергетика системасыннан электр белән тәмин итү категориясе нигезендә беренчедән түбән булмаса, ә 500 меңнән артык халкы булган торак пунктлар - махсус төркемнең беренче категориясе нигезендә гамәлгә ашырылырга тиеш.

10.3.2. Резерв электр белән тәмин итү системасы телефон элементә, сервер жиһазлары, видеоконференцэлементә, мәгълүмат күрсәтү, хәбәр итү, транспорт чаралары мониторингы, резерв электр белән тәмин итү чыганагына күчү өчен кирәк булган вакыт эчендә эчке элементә системаларының эшләвен тәмин итәргә тиеш.

10.4. БДДХнең бинасы майданнарына ихтыяжларны исәпләү кеше өчен куркынычсыз хезмәт шартлары тәмин итүгә мәжбүри таләпләр билгели торган гамәлдәге санитария кагыйдәләре, нормалары, таләпләре һәм ОДС белгечләре саны нигезендә башкарыла.

10.5. БДДХ ОДС залы бер үк вакытта ОДСның бердәм мәгълүмати киңлегендә, шулай ук Әлки муниципаль районы Башлыгы (ГТХ һәм ЯКТК рәисе), ГТХМ һәм ГТХ һәм ЯКТК рәисенен урынбасарының бер үк вакытта эшләү мөмкинлеген тәмин итәргә тиеш.

10.6. Чит затларның санкцияләnmәгән керү мөмкинлеген булдырмау өчен БДДХнең ОДС залы автомат бик жайланмасы һәм видеокүзәтү чаралары белән жиһазландырыла. БДДХ бинасына керү тәртибе ЖҮИО яки БДДХ составына кергән юридик зат житекчәсе тарафыннан билгеләнә.

10.7. БДДХ ОДС тәүлек бие кизү тору өчен кирәкле көнкүреш шартлары тудырылган аерым ял итү һәм ашау бүлмәсе булырга тиеш.

10.8. БДДХнең һәр хезмәткәре хезмәт бурычларын үтәгәндә Россия Федерациясенен "Гадәттән тыш хәлләрдә куркынычсызлык. Бердәм дежур-диспетчерлык хезмәте. Төп нигезләмәләр" милли стандарты ГОСТ 22.07.01-2021 таләпләре нигезендә махсус формада булырга тиеш.

11. БДДХ жиһазларына таләпләр

11.1. Идарә документларын кабул итүне һәм тапшыруны тәмин итү, барлык төр мәгълүматларны идарә итү органнары белән билгеләнгән срокларда һәм хәбәр итү сигналларын идарә органнарына һәм халыкка

житкерүнең таләп ителгән сыйфаты белән алмашу максатларында, мәгълүмати иминлекнең тиешле дәрәжәсе булган мәгълүмати-телекоммуникация инфраструктурасы булдырылырга тиеш:

БДДХ АЧК;

«Имин шәһәр» АПКның оператив җавап бирүнең бердәм үзәге;

112 системаның АЧК (112 системасын гамәлгә ашыру буенча проект-смета документациясе карарларын исәпкә алып);

элемент системасы һәм хәбәр итү системасы.

Үзәкләштерелгән хәбәр итүнең муниципаль автоматлаштырылган системасы Россия ГТХМ һәм Цифрлы үсеш, элемент һәм массакүләм коммуникацияләр министрлыгының 2020 елның 31 июлендә 578/365 номерлы уртак боерыгы белән расланган Халыкка хәбәр итү системалары турындагы нигезләмә таләпләренә туры килергә тиеш (Россия Юстиция министрлыгында 2020.26.10 60567№ теркәлгән).

11.1.1 Татарстан Республикасы Гадәттән тыш хәлләр министрлыгының мәгълүмат-коммуникация һәм телекоммуникация инфраструктурасының (алга таба - ИКТ) югарырак системалары белән муниципаль БДДХ системасының туры килү зарурлыгы турындагы таләпләр.

11.1.2 каршы торучанлыкны тәмин итү таләпләре:

а) муниципаль берәмлекнең ИКТ инфраструктурасы һәм хәбәр итү системасы элементлары һәм югары дәрәжәдәге субсистемалар белән элемент тәмин итүче канал җайланмалар өчен өзлексез электр белән тәмин итү системасы;

б) элемент каналлары трассаларын резервлау;

в) ЛИЧ җиһазларын һәм саклау системаларын резервлау.

11.1.3. Сафтан чыккан БДДХ ИКТ җиһазларын оператив алыштыру өчен запас частьләр һәм җиһазлар белән тәмин итүгә таләпләр.

11.2. БДДХ АЧК персоналның йөкләнгән функцияләрне автоматлаштырылган башкаруын тәмин итү өчен эшләнгән һәм техник яктан бәйләнешле булырга тиеш:

мәгълүматны саклау, эшкәртү һәм тапшыру системасы;

видеоконференцэлемент системасы;

мәгълүматны чагылдыру системасы;

стационар объектларны һәм хәрәкәтчән транспорт чараларын мониторинглау системасы.

БДДХ АЧК Россия Федерациясе законнарында билгеләнгән дәүләт мәгълүмат системаларындагы дәүләт серен тәшкил итми торган мәгълүматны яклау турында таләпләр куелган муниципаль мәгълүмат системалары буларак төзелә.

11.2.1. Мәгълүматларны саклау, эшкәртү һәм тапшыру системасы түбәндәге элементлардан торырга тиеш:

ЛИЧ җиһазлары;

мәгълүматлар саклау һәм эшкәртү җайланмалары;

оештыру техникасы.

11.2.1.1. ЛИЧ җиһазлары БДДХ АЭУ арасында электрон рәвештә мәгълүмат алмашу, тышкы челтәрләргә (бүлөп бирелгән элемент

челтэрлэрэнэ һәм Интернетка) тоташтыруны тээмин итэргэ тиеш. ЛИЧны Интернет челтэрэнэ тоташтыру мәгълүматның сертификатлы саклану чараларын кулланып гына башкарылырга тиеш. Мәгълүматның сертификатлы саклану чаралары булмаганда, интернетка ЛИЧка кертелмәгән АЭУ тоташа ала.

БДДХ персоналының АЭУ Россия ГТХМның мәгълүмати-телекоммуникация инфраструктурасына тоташтыру бары тик мәгълүматны криптографик яклауның сертификацияләнгән чараларын кулланып кына башкарылырга тиеш.

ЛИЧ жиһазлары түбәндәге төп компонентлардан торырга тиеш:

беренчел маршрутизатор (коммутатор);

иерархик челтәр структурасын төзү өчен коммутатор.

ЛИЧны тышкы челтэрлэргә тоташтыру теге яки бу тоташтыру технологиясен гамәлгә ашыручы каналлар ясаучы жиһазлар ярдәмендә гамәлгә ашырылырга тиеш.

ЛИЧ жиһазлары тиешле климат шартлары булган бүлмәләрдә телекоммуникация шкафларына урнаштырылырга тиеш. Телекоммуникация шкафларында температураны һәм дымны саклау өчен кондиционер системалары урнаштырылырга тиеш.

БДДХ персоналының АЭУда мәгълүматны вируска каршы яклауның сертификацияләнгән чаралары урнаштырылырга, көйләнергә һәм корректлы эшлэргә тиеш.

11.2.1.2. Мәгълүматны саклау һәм эшкәртү жиһазы түбәндәге төп элементларны үз эченә алырга тиеш:

мәгълүмат саклау өчен югары житештерүчәнлек серверы (файллар, мәгълүматлар базасы);

БДДХ персоналының АЭУда билгеләнгән мәгълүмат системасы.

Сервер мәгълүматны формаль рәвештә дә, формаль булмаган рәвештә дә саклауны һәм эшкәртүне тээмин итэргә тиеш. Саклагыч күләме исемлек, саклана торган мәгълүмат күләме һәм аны саклау срогы нигезендә билгеләнә.

БДДХ персоналы АЭУда төп офис кушымталарында (текст редакторы, таблица редакторы, презентацияләр редакторы, электрон почта) эшлэргә, шулай ук махсус программа тээминаты эшенә булышырга тиеш.

11.2.2. Видеоконференцэлементә системасы БДДХ персоналының, шулай ук барлык эшлэүче идарә органнары белән селектор киңәшмәләрендә башка вазыйфай затларның катнашуын тээмин итэргә тиеш. Видеоконференция элементәсе системасы түбәндәге төп элементлардан торырга тиеш: видеокодек; видеокамера; микрофонлы жиһазлар; тавыш көчәйтү жайланмалары; аудио-видео чагылдыру; видеокодек белән идарә итү пульта.

11.2.2.1. Видеокодек аппарат платформасында да, программа платформасында да гамәлгә ашырылырга мөмкин. Видео кодекс тээмин итэргә тиеш:

видеоэлементәнең төп протоколлары буенча эш (H. 323, SIP);

бәйләнеш тизлеген сайлау;

видеокамераларны сурэт чыганагы итеп тоташтыру;
микрофон жиһазларын тавыш чыганагы итеп тоташтыру.

11.2.2.2.2. Видеокамера БДДХ бинасының гомуми төрөн күрсәтү мөмкинлеген, шулай ук катнашучыга (катнашучыларга) селектор киңәшмәсен үткәрү мөмкинлеген тәмин итәргә тиеш. Видеокамерада трансфокация (якынаю/удаление) функцияләре, шулай ук дистанцион идарә пульта ярдәмендә яки WEB-интерфейс аша борылыш функцияләре тормышка ашырылырга тиеш.

11.2.2.3. Микрофон жиһазлары тәмин итәргә тиеш:

селектор киңәшмәсендә катнашучыларның сөйләм телен аңлаешлылыгын;

"кире элемент"не бастыруны;

киңәшмәдә катнашучылар тарафыннан микрофоннарны кабызу/сүндерүне;

бердән артык микрофон куллану мөмкинлеген.

Кирәк булса, микрофоннарны тоташтыру өчен миксер пульта кулланылырга мөмкин.

Тавыш көчәйтү жайланмасы тавышны читтә урнашкан абоненттан эзләнүсез бирүне тәмин итәргә тиеш.

Тавыш көчәйтү жайланмасы аваз сыйфатына үзара тискәре йогынтыны бетерү өчен микрофон жайланмасы белән килештерелгә тиеш.

11.2.2.5. Ерактагы абонент сурәте БДДХ мәгълүмат күрсәтү системасына күрсәтелгә тиеш.

11.2.2.6. Видеоконференцэлемент системасы видеоязма характеристикалары буенча мәгълүматны күрсәтү системасы белән килешенергә тиеш.

11.2.3. Мәгълүматны (видеодиварны) чагылдыру системасы мәгълүматны АЭУнан, шулай ук видеоконференцэлемент жайланмаларыннан бирүне тәмин итәргә тиеш.

Мәгълүматны күрсәтү системасы сыек кристалл яки проекция модульләре нигезендә тормышка ашырылган видео дивардан торырга тиеш. Видеостенаның зурлыгы бина үлчәмнәренә туры килергә һәм БДДХ ОДС залының теләсә кайсы АЭУда күзәтүне тәмин итәргә тиеш.

Мәгълүматны чагылдыру системасы мәгълүматны төрле чыганақлардан бер үк вакытта чыгару өчен, видеостенаны сегментларга аеру мөмкинлегенә ия булырга тиеш. Моның өчен видеостена контроллерын һәм видеосигналларның матрик коммутаторын карарга кирәк.

Өстәмә сегментларны тоташтырып мәгълүматны күрсәтү системасын төзү мөмкинлеге бирелгә тиеш.

11.2.4. Стационар объектларны һәм хәрәкәтчән транспорт чараларын мониторинглау системасы мониторинг объектларыннан белешмәләрне кабул итүне, мониторинг объектларыннан, шулай ук ГЛОНАСС яисә ГЛОНАСС/GPS спутник навигациясе аппаратурасы белән жиһазландырылган транспорт чараларын Россия Федерациясе Транспорт министрлыгы исемлеге нигезендә муниципаль район территориясендә

кабул итүне тээмин итэргэ тиеш.

11.2.5. БДДХ мәгълүматны яклауның сертификациялэнгән чаралары Татарстан Республикасы дәүләт мәгълүмат системалары ихтыяжлары өчен элек сатып алынган программа-техник чараларны һәм чишелешләрне киңәйтүне исәпкә алып кулланылырга тиеш.

11.3. Элемтә системасы һәм хәбәр итү системасы үз эченә алырга тиеш:

телефон элемтәсе системасын;

радио элемтә системасын;

халыкка хәбәр итү системасы, шул исәптән халыкка экстрен хәбәр итүнең һәм вазыйфаи затларга хәбәр итүнең комплекслы системасын;

эчке элемтә системасын.

11.3.1. БДДХ телефон элемтәсе системасы түбәндәге элементлардан торырга тиеш:

мини-АТС;

телефон аппаратлары;

телефон аша сөйләшүләрне язу системасы.

Үзәкләштерелгән хәбәр итүнең муниципаль автоматлаштырылган системасы махсус программа-техник чараларын, халыкка ашыгыч хәбәр итүнең комплекслы системасы чараларын, кешеләр күпләп була торган урыннарда халыкка мәгълүмат бирү һәм хәбәр итүнең гомумроссия комплекслы системасын, күчмә объектларда тавышлы чаралар, мобиль һәм йөри торган хәбәр итү чараларын, шулай ук элемтә челтәрен һәм аның эшләвен тээмин итә торган тапшырулар челтәрен үз эченә ала.

11.3.1.1. Мини-АТС тээмин итэргэ тиеш:

бер үк вакытта берничә абоненттан телефон шалтыратулары кабул итү;

шалтыратучы абонентның номерын автомат билгеләү;

кергән, чыккан һәм җавап бирелмәгән номерларны хәтердә калдыру;

телефон аппаратлары номерларын турыдан-туры жыю (өстәмә консольләр);

эчке телефон челтәре һәм гомуми файдаланудагы шәһәр телефон челтәре телефоннарына чакыруны яңадан адреслау.

11.3.1.2. Телефон аппаратлары тээмин итэргэ тиеш: дисплейда шалтырату абонентының номерын күрсәтү;

шалтыратучының номерын бер тәймә белән жыю;

бер үк вакытта берничә линия эше;

абонентны башкага юллау функциясе;

туры комплект белән абонентлар санын киңәйтү өчен өстәмә консолларны тоташтыру мөмкинлеге;

микротелефон гарнитурасы булу.

11.3.1.3. Телефон аша сөйләшүләр языру системасы БДДХ персоналының барлык тоташтырылган телефон аппаратларының керүче һәм чыгучы сөйләшүләрне язмасын тээмин итэргэ тиеш.

11.3.1.4. БДДХ белән Россия ГТХМ Татарстан Республикасы буенча КХИУ, күрше муниципаль берәмлекләрнең БДДХ, шулай ук муниципаль берәмлек территориясендә эшләүче ДДХ, шул исәптән ДДХ нең ПКО

арасында телефон элемент каналлары тээмин ителергэ тиеш.

Телефон элементсен оештыру абонентны турыдан-туры чакыру тэймәсе консолиясенә программалаштыру юлы белән рөхсәт ителә.

Туры телефон элементәсе каналлары сыйфатында халыктан шалтыратулар кабул итү өчен каналлар файдаланыла алмый.

Элементәң резерв каналлары каралырга тиеш.

11.3.2. Радиоэлементә системасы тиешле элементә чаралары белән жиһазландырылган күчмә һәм стационар объектлар белән тотрыклы элементә тээмин итәргә тиеш.

Радио элементә системасы түбәндәге төп элементлардан торырга тиеш:

УКД - радиостанциясе;

КД-радиостанциясе.

Радиочелтәрләр оештыру өчен элементә, мәгълүмати технологияләр һәм массакуләм коммуникацияләр өлкәсендә күзәтчелек буенча федераль хезмәтнең Радиоешлык хезмәтендә ешлыкка рөхсәт алынырга тиеш.

Радиостанцияләр элементә, мәгълүмати технологияләр һәм массакуләм коммуникацияләр өлкәсендә күзәтчелек буенча Федераль хезмәттә билгеләнгән тәртиптә теркәлгән булырга тиеш.

11.3.3. Халыкка хәбәр итү системасы хәбәр итү сигналларын һәм ашыгыч мәгълүмат сигналларын ГО житәкчелек составына һәм территорияль системасының муниципаль звеносына, муниципаль берәмлекнең ГО һәм РСЧС көчләрәнә, ДДХ, муниципаль берәмлек территориясендә халыкка табигий һәм техноген характердагы гадәттән тыш хәлләр барлыкка килү яки барлыкка килү куркынычы белән янаган куркынычлар, шулай ук хәрби гамәлләр алып барганда яки бу гамәлләр нәтижәсендә, халыкның үз-үзен тоту кагыйдәләре һәм яклау чараларын уздыру кирәклегә турында үз вакытында житкерүне тээмин итәргә тиеш. Хәбәр итү һәм ашыгыч мәгълүмат сигналларын халыкка вакытында тапшыруны тээмин итү өчен комплекслы рәвештә кулланыла:

электр, электрон сирена һәм куәтле акустик системалар челтәре;

үткәргеч радиотапшырулар челтәре;

урам радиофикациясе челтәре;

кабельле телерадиотапшырулар челтәре;

эфир телерадиотапшырулар челтәре;

күчмә радиотелефон элементә челтәре;

жирле телефон челтәре, шул исәптән хәбәр итү функциясе белән универсаль телефон хезмәте күрсәтү өчен эшләнгән таксофоннар;

элементә операторлары һәм ведомстволар элементә челтәрләре;

шәхси радиочакыру системалары челтәрләре;

интернет мәгълүмат-телекоммуникация челтәре;

хәрәкәтле объектларда кычкырып әйтүче чаралар, мобиль һәм күчмә хәбәр итү чаралары.

Халыкка хәбәр итү системасы чаралары Әлки муниципаль берәмлегә Башлыгы (ГТХ һәм ЯКТК рәисе) карары белән үз эш урыныннан (оператив дежур) өлкән оператив кизү торучы тарафыннан хәбәр ителергә тиеш.

Вазыйфаи затларга хәбәр итү системасы муниципаль берәмлек территориясендә гамәлдә булган ЖҮИО житәкчелек составына,

муниципаль берәмлекнең идарә органы һәм РСЧС көчләренә, ДДХ хәбәр итүне тәмин итәргә тиеш. Персоналга хәбәр итү системасы телефон линияләрен тоташтыру өчен билгеләнгән түләүле шәхси компьютер базасында гамәлгә ашырылырга мөмкин. Телефон линияләре саны хәбәр ителә торган абонентлар санынан һәм таләп ителә торган хәбәр итү вакытынан чыгып билгеләнергә тиеш.

Персоналга хәбәр итү өчен, халыктан шалтырату өчен эшләнгән элемент каналлары (линияләр), шулай ук туры телефон элементсе каналлары катнашырга тиеш түгел.

Үзәкләштерелгән хәбәр итүнең муниципаль автоматлаштырылган системасы эше Россия Федерациясе Хөкүмәтенең 2020 елның 28 декабрдәге «Россия Федерациясе субъектлары башкарма хакимиятенең федераль органнарының, башкарма хакимият органнарының, жирле үзидарә органнарының халыкка барлыкка килә торган куркынычлар турында хәбәр итү максатларында элемент һәм массакуләм мөгълүмат чаралары операторлары һәм редакцияләре белән үзара хезмәттәшлеге тәртибе турында» 2322 номерлы карары һәм Россия Федерациясе Гражданның оборонасы эшләре, гадәттән тыш хәлләр һәм бәла-каза нәтижеләрен бетерү министрлыгының 2020 елның 31 июлдәге 578/365 номерлы боерыгы белән расланган халыкка хәбәр итү системалары турындагы нигезләмәнең III бүлегендә гамәлгә ашырыла.

11.3.4. БДДХ булган затларга БДДХ биналарында урнаштырылган эчке элемент системасы тавыш көчәйтү жайланмалары аша хәбәр итү тәмин ителә (кечкенә майданлы 2-3 бүлмәле биналарда урнаштырылган БДДХнә кагылмый).

Эчке бәйләнеш системасы түбәндәге төп элементлардан торырга тиеш:

- диспетчер микрофоны;
- куәтне көчәйткеч;
- акустик системалар.

Эчке элемент системасы жиһазлары бер-берсе белән килешергә тиеш, шул исәптән көч, каршылык, ешлык үзгәрешләре дә.

Персоналны максималь қолачлау өчен, акустик системалар БДДХ бүлмәләрендә һәм бүлмәләр арасындагы коридорларда да урнаштырылырга тиеш.

12. БДДХ финанслау

Татарстан Республикасы муниципаль районнары һәм шәһәр округлары чыгымнары Татарстан Республикасы Министрлар Кабинетының 2017 елның 14 августындагы «Гражданның оборонасы, халыкны һәм территорияләргә табигый һәм техноген характердагы гадәттән тыш хәлләрдән саклау, Татарстан Республикасында бюджетара мөнәсәбәтләр формалаштырганда исәпкә алына торган су объектларында янгын куркынычсызлыгын һәм кешеләрнең куркынычсызлыгын тәмин итү өлкәсендә муниципаль учреждение хезмәткәрләренә хезмәт өчен түләүгә Татарстан Республикасы муниципаль районнары һәм шәһәр округлары бюджетлары чыгымнары күләмен билгеләү методикасын раслау

турында» 569 номерлы Карары нигезендә билгеләнә. Татарстан Республикасы Министрлар Кабинетының югарыда күрсәтелгән Карарына кермәгән чыгымнар зарурлыгы барлыкка килгәндә, өстәмә рәвештә финанс чараларын Татарстан Республикасы Хөкүмәтенә мөрәжәгать итү юлы белән соратып алырга кирәк.

13. Мәгълүматны саклау таләпләре

БДДХдә идарәнең автоматлаштырылган системаларына, дәүләт мәгълүмат системаларына һәм шәхси мәгълүматларны яклауга куела торган мәгълүматны яклауны тәмин итү буенча таләпләр 2006 елның 27 июлендәге «Мәгълүмат, мәгълүмат технологияләре һәм мәгълүматны яклау турында» 149-ФЗ номерлы Федераль закон һәм Федераль хезмәтнең техник һәм экспорт контроленең 2013 елның 11 февралендәге «Дәүләт мәгълүмат системаларында булган мәгълүматны яклау турындагы таләпләрне раслау хакында» 17 номерлы боерыгы нигезендә үтәлергә тиеш. (Россия Юстиция министрлыгында 2013.31.05, 28608№ теркәлгән).